

Unitatea și unificarea limbii în discuțiile din presa transilvană din secolul al XIX-lea

Anca-Elena DAVID

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Științe Socio-Umane
 “Lucian Blaga” University of Sibiu, Faculty of Socio-Humanistic Sciences
 Personal e-mail: anca.david@yahoo.com

The Unity and the Unification of Language in the Discussions of the Transylvanian Press in the 19th Century

In Transilvania, most of the publications mirrored the fight for political unity. The majority of the editors and the collaborators were interested in the unity and unification of the language and suggested concrete ways of accomplishing it by pointing out the common nature of the language, reconsidering its Latin origin, organizing a scientific leadership in the field able to fulfilling the unity of the language at all its levels: vocabulary, phonetics and grammar. A special attention is given to the development of the national- patriotic feeling, the result of a close connection between language and nation.

Keywords: history of Transylvania, unity, unification, language, progress, nation

În procesul *cultivării* limbii, *unitatea și unificarea instrumentului lingvistic* constituie una din problemele fundamentale, exigență realizabilă prin înlăturarea deosebirilor ce existau în scrierea limbii române, în provinciile românești. Ion Gheție consideră că: „unificarea se realizează prin impunerea unuia dintre dialecte (graiuri) la baza limbii literare. Constituindu-se prin intermediul variantei literare a dialectului (graiului) dominant, limba literară e departe de a avea un aspect absolut unitar. Devenită *unică* (subl.aut.) ca sistem normativ, limba literară trebuie să devină *unitară* în realizarea concretă a acestui sistem. Pentru a se stabili normele unice supradialectale este necesară *codificarea* limbii literare, consecință directă a *fixării* ei, ceea ce presupune, în mod obligatoriu, intervenția conștientă a celor ce se folosesc de ea”¹.

Valoarea acestui deziderat izvora din importanța limbii pentru românii din Transilvania și Banat, în

concepția căror idealul *unificării* limbii reprezenta un aspect al acțiunii de ansamblu privind *unirea* tuturor *românilor* într-un *stat național*.

Unitatea și unificarea limbii române, deziderat promovat în contextul *unității naționale*, concentrează toate eforturile lingvistice ale intelectualilor vremii. Un rol aparte revine presei, care a inițiat și a facilitat dezbaterile publice asupra modalităților de realizare a *unificării limbii*, în perspectiva soluționării ei ulterioare.

În peisajul publicistic românesc, de la începutul secolului al XIX-lea, *Foaie pentru minte, inimă și literatură* a fost revista în paginile căreia erau tratate cele mai diverse subiecte legate de problema lingvistică a epocii. În acest sens, *unitatea și unificarea limbii literare* a constituit preocuparea primordială a publicației brașovene, „obiectivul principal în jurul căruia gravitează toate celelalte eforturi legate de cultivarea limbii”². Acest fapt s-a observat, încă din

primii ani de apariție, redactorii mărturisind interesul de a susține înlăturarea *unității limbii*. La început, G. Bariț sugerează că: „Foile domniilor voastre să slujească de mijlocitoare între deosebitele dialecturi, să păzească toți pașii ce se fac în literatura noastră. Aceasta să fie ținta la care să privești neîncetat domnule”³. Apoi, Iacob Mureșanu accentuează țelul vizat de revistă: „pe cât vom putea noi ne vom ține de această *uniformitate* în ambele acestei foi ...care nu vor suferi neunirea în scriere”⁴. În consecință, *necesitatea unificării limbii române literare*, prin înlăturarea deosebirilor ce existau în scriere și vorbire, în diferite provincii istorice, este considerată, de redactorii și colaboratorii publicației, o exigență definitorie în procesul cultivării lingvistice. Imperativul limbii de a fi *omogenă, comună* tuturor românilor este subiectul preferat al multor cărturari, ale căror opinii vor fi analizate în continuare.

Dezbaterea problemei *unității limbii literare* izvorăște de la recunoașterea și afirmarea *comunității limbii* românilor, peste diferențierile regionale, a *unicității* acesteia, idee exprimată de I. Heliade Rădulescu, care constata *unicitatea dialectală* a celor trei provincii românești: „Așadar după acele noi Muntenii Moldovenii și Ungurenii avem și *aceeași limbă și același dialect*. Mica deosebire ce avem între noi la vorbire nu o putem socoti, căci de vom intra în astfel de amănunte și subțimpăriri, atunci găsim (...) un deosebit chip de vorbire; dar acea deosebire nu o putem numi dialect”⁵. În opinia lingvistului, care a punctat și etapele de parcurs în realizarea obiectivului, pentru înlăturarea unității limbii, intelectualii trebuie să ajungă la *consens* lingvistic: „Această *învoire* nu se poate face, până când nu vom începe ce este bun în parte să păstrăm, ce e rău să lepădăm și să primim ceea ce au alți frați ai noștri mai bun”⁶. În cazul lui Heliade se observă că *unitatea lingvistică* precede *unitatea națională*: „că cine este român adevărat și dorește *unirea românilor* întru *aceeași limbă* sau *dialect scris*, curățit și curat, la unul ca acesta nu încapă egoism”⁷. Uniformitatea e necesară, afirmă Heliade, „nu în limba, ci în modul de a o scrie cu litere pure romane sau latine”, clasificând literații în funcție de sistemul de scriere adoptat: „instruiții adică scriu cu ortografia tradițională și bazată pe natura și rațiunea limbii, neinstruiții scriu cum pot și ei ca și alte națiuni; iar inovatorii scriu cum voiesc”⁸. Pentru Heliade, cei mai competenți intelectuali ai epocii, care au dreptul moral de a decide asupra modului cel mai rațional, mai practic și mai unitar de scriere, „sunt bărbații acțiunii literare, adică redactorii foilor publice și autorii și traducătorii operelor dramatice. Aceștia vorbesc și scriu limba curentă și unitară a națiunii”⁹. Ștefan Munteanu și Vasile Târa consideră că meritul lui Heliade este „acela de a fi reușit să impună în conștiința contemporanilor ideile fundamentale ale Școlii ardelene, pe care le-a integrat însă într-o viziune lingvistică și culturală mai largă, pe măsura timpului și

Sursă foto: <http://www.istorie-pe-scurt.ro/ella-negruzzi-prima-femeie-avocat-din-estul-europei/costache-negruzzi/>

a personalității sale”¹⁰.

La fel, Costache Negruzzi militează pentru *unificarea limbii noastre*, prin reactivarea tuturor graiurilor românești, bazându-se fondul ei romanic și întrebunțând în scris alfabetul latin.

În *Observații gramaticești asupra limbei românești*, G. Seulescu se declară susținător al *uniformității graiului*, criticând inițiativa unor literați din Țara Românească, printre care se numără și Heliade Rădulescu, în urma căreia „se iviră mai multe forme gramaticești, mai multe secte literare și dezbinări”¹¹.

Comunitatea limbii este proclamată de către Comisia filologică de la Sibiu: „*Națiunea noastră* este *una, limba* ei încă este *una și aceeași*, deși națiunea se află în câteva provincii”¹². Totodată, ideea de *comunitate a limbii* este exprimată atât de Timotei Cipariu: „Românii se înțeleg din orice corn de lume să fie”¹³, dar, mai ales, de G. Bariț: „Se înțelege astăzi între sine *poporul* întreg *din toate țările*, fără a întâmpina vreo mare greutate și precum rar se mai înțelege părțile vreunei alte națiuni lățite și răspândite prin atâtea țări, prin care se află întinsă românimea”¹⁴. Disensiuni ideatice privind modalitatea concretă de realizare a unității lingvistice sunt consemnate în paginile periodicelor transilvane, înregistrându-se două atitudini opuse: pe de o parte, o limbă savantă, „pedantă”, „etimologică”, proprie elitei intelectuale, și, pe de altă parte, limba „de obște” sau a poporului. În acest sens, C. Boerescu critică virulent limba „raționabilă” a *Foii*, susținând că materialul lingvistic nu e deloc expresiv, flexibil, armonios, ci plin de asperități, incompatibil cu legile nescrise ale poeziei. Cultivarea și progresul limbii nu implică latinizarea ei, ci modelarea acesteia după „limba bărbaților celebri

ca Eliade, Bălcescu, Bolintineanu, Alecsandri și alți atâția ce-au scris opere însemnate în limba patriei¹⁵. Incapabilă să exprime frumosul, limba *Foii* este o expresie nu atât a pedantismului, cât a orgoliului rău înțeles. El vede soluția printr-o apropiere „modestă” și „prudentă” de limba-mamă, într-o armonie stabilită, în spiritul general al limbii, în respectarea geniului său particular, a naturii sale speciale și a timpului care, influențând-o, i-a prestabilit oarecum forma.

Boerescu constată, de asemenea, și ineficacitatea scrierii în diferite moduri a limbii române: „ardelenii cu germanisme și latinisme, iar moldovalahii cu franțuzisme”, realitate ce periclitează *unitatea limbii* și, implicit, *unitatea națiunii*: „de-a ne uni și limba precum, prin aceeași patrie, ne avem și inimile unite”¹⁶.

În replică la articolul lui C. Boerescu, G. Bariț invocă atmosfera istorico-politică drept responsabilă pentru starea limbii din Ardeal și enumeră rațiunile pentru care ardelenii scriu așa greoi: „...românul din pruncia sa și până în vârsta jună a fost silit a-și căuta și câștiga cunoștințe mai vârtos în școlile unguero-latinești și în Banatul sârbesc; de aici vine, că mai mulți din noi cugetăm și ne așezăm ideile unguerește, nemțește, sârbește, care limbi toate fiind mai mult sau mai puțin sintetice, iar nu analitice ca a noastră”¹⁷. Recunoscând justețea criticii lui C. Boerescu, Bariț afirmă că și moldo-românii păcătuiesc printr-o limbă prea ușoară, de vodeviluri, plină de franțuzisme. El precizează că râvna cărturarilor români de pretutindeni trebuie să fie crearea unei limbi literare, cât mai apropiate de cea populară, accesibilă tuturor.

În războiul limbilor, Bariț polemizează cu Alecu Russo, pe marginea aceluiași subiect, al „haosului limbistic din Ardeal”¹⁸. Alecu identifică cauza incertitudinii lingvistice: „... au învățat limba într-o închipuire retrospectivă în loc de a o învăța la izvorul ei adevărat, la școala treburilor, a nevoilor și a istoriei neamului¹⁹”, stare ce domnește încă: „generația de față se luptă încă în haosul sistemelor, dar haosul va fi învins până în sfârșit. Afară de cărți grele și de disertații și de argumente Ardealul nu a dat României până acum o singură carte de închipuire și care să răzbată inimile”.

Prezentând, în continuare, cele două școli literare românești, din București și Iași, Russo recunoaște superioritatea celei moldovenești: „aceasta este școala celor ce doresc mai înainte de toate a scrie pentru Români și românește și a face o literatură numai din vițele noastre, iar nu din limba Francezilor, a italienilor și a jargonului neînțeles din Ardeal”²⁰, subliniind caracterul temporar al sistemelor latiniste și dezvăluind carențele intelectualilor ardeleni: judecata dreaptă, simțul firesc și gustul.

Alecu Russo nu dezaproabă influența benefică a limbii latine, dar acest lucru trebuie să se realizeze cu discernământ, cercetând totodată și „arhiva” limbii vii, a poporului. În opinia sa, dacă principiile latiniste se

aplicau doar la aria gramaticală și ortografică, confuzia nu era așa de mare, dar „gafa” latiniștilor a constat în amestecarea, în sfera lexicală, a influenței latine. G. Bariț aduce ca pretext, din nou, contextul social-istoric, care justifică atașamentul ardelenilor pentru limba „mamă”, latina: „Păcatul nostru mare este că nesocotind ale noastre suspine și dureri, ați imputat nouă ceea ce nu a fost în cugetele noastre.(...) Și nu am aflat mângâiere de la fețele voastre pentru suferințele noastre”²¹, recunoscând buna intenție a cărturarului moldovean. Cu toate învinuirile aduse latiniștilor, Russo recunoaște meritul acestora în formarea sistemelor lingvistice, în general, dar și „superficialitatea” activității literaților moldo-români.

Polemica dintre A. Russo și G. Bariț se încheie într-o notă optimistă, ambii făcând apel la înțelegerea între reprezentanții celor două curente filologice (latiniști și autohtonizanți), întrucât sunt animați de bune intenții pentru cauza românească.

Redactorii revistei *Transilvania* semnalează conținutul extrem de valoros al articolului *Limba literară de peste munți*, semnat de Dim. I. Gelu și apărut în *Liga Română*. I. Gelu observă o „deosebire între limba literară de acolo, și a noastră de aici, o deosebire, care, dacă se va dezvolta mai departe, poate avea foarte regretabile urmări pentru *unitatea noastră culturală*”²². El consideră că această deosebire este firească, până la un anumit punct, deoarece baza culturii transilvănene este latină și germană, iar cea din Principate este franceză. În plus, conjunctura politică a influențat, într-un mod covârșitor, limba literară din Ardeal: „*Împrejurările* (subl.aut.) de acolo poartă vina pentru această desfigurare a limbii, iar nu oamenii. Sunt în orice caz, foarte nedrepti aceia dintre noi, care găsesc prilej de-a face mereu spirit pe socoteala Românilor de peste munți, luându-le limbajul în zeflema”²³. I. Gelu reclamă obiectivitate și luciditate în criticarea limbii române din Ardeal, insistând asupra rezolvării diferențelor provinciale lingvistice într-un mod pașnic, „cu bună-voință și dragoste de frați, ca răul să fie remediat”.

Dr. Gr. Silași critică ideile reprezentanților viziunii istorico-populare și este ferm convins că originea latină a poporului român ne îndreptățește în a latiniza, în continuare, limba: „Latinizarea românei, și încă latinizare în nu mică măsură, a fost, este și *va fi pentru noi necesitate, foarte firească și rațională necesitate*”²⁴.

Catalogând jargonul drept „limba necultă”, T. Cipariu punctează faptul că, până la realizarea unității sale, limba română nu va avea decât statut de jargon: „jargon moldo-romanesco, jargonul unguero-ardelenesc”. Cărturarul blăjean apără felul ardelenilor de a scrie și de a vorbi, subliniind eroarea lingvistică a muntenilor de a franțuzi limba. Cipariu recunoaște că, în trecut, cărturarii ardeleni au „latinizat până la îngreșoare”²⁵ limba, dar, toate acestea, principiul lor de

a latiniza limbă, în momentul în care nu se întrededa o alternativă, a câștigat susținători și în Principate. Cheia aplanării disensiunilor ar consta în urmarea căii de mijloc, prin evitarea extremităților și a abuzurilor.

Într-un alt articol, Bariț formulează câteva considerații principale referitoare la *unificarea limbii române*, pe baza unei *cercetări obiective*, lipsite de orice fanatism. În acest sens, el enumeră condițiile necesare păstrării și asigurării *unității de neam și de limbă*: „Curăția caracterului moral împreună cu tăria sufletească (...); studiul întins al istoriei însoțit de simțul demnității și al nobilității proprii; cultura și înavușirea limbii împreună cu o alipire oarecum religioasă către această fiică mai mare a Italiei (...) - aceste trei lucruri sunt cei mai puternici factori conlucrători pentru păstrarea și asigurarea viitorului nostru”²⁶. El arată nevoia stringentă a unificării ei, atingând și un alt aspect al cultivării limbii, cel al prestigiului internațional, prin compararea românei cu celelalte idiomuri romanice.

Bariț consideră elaborarea unui *Dicționar sau vorbariu etimologicu* un fapt vital, indispensabil unificării limbii. Prin urmare, fiecare cuvânt din dicționar trebuie explicat, indicându-se atât originea și etimologia lui, cât și modul în care s-a adaptat în română (dacă a înlocuit sau nu vreun cuvânt, iar dacă a înlocuit, pe care anume).

Colaboratorii revistei *Amicul școlii* considerau esențiale eforturile legate de cultivarea limbii literare în perspectiva înfăptuirii unității limbii, de care depindea unitatea națională. În numele unității sunt criticate toate tendințele separatiste, analizându-se consecințele unui asemenea fapt: „prin urmare limba își va pierde cu timpul unitatea sa și mai multe dialecte se vor ivi în locul ei. (...) Acest separatism de pe câmpul literar ușor se poate muta pe cel politi și bisericesc, și iață unitatea națională pierdută și viitorul Românilor pus la îndoială”²⁷.

Presa ardeleană a solicitat numeroase intervenții, din partea specialiștilor și nespecialiștilor, pentru apărarea unității limbii, pentru înlăturarea disensiunilor și pentru comunitatea de vederi în privința cultivării limbii. Paginile revistelor cuprind îndemnuri, apeluri, formulate de intelectuali din toate provinciile locuite de români. Apelului patetic al lui Heliade: „Fraților, ne trebuie unime în limbă”²⁸, i se alătură frățescul îndemn la unire al lui C. Boerescu: „după cum v-ați unit inimile, uniți-vă și limba cu frații Munteni și Moldoveni”²⁹. În opinia lui Heliade Rădulescu, atât prezentul, cât și perspectiva viitorului întăresc realizarea idealului unității lingvistice: „să o facem în stare a exprima ideile veacului al XIX-lea și a le exprima într-un chip vrednic de luminile acestui veac, ca să putem a o da urmașilor noștri în stare cum să poată pași și ei cu dânsa în paralel cu înaintarea duhului omenesc și cu ideile veacurilor următoare”³⁰. Ioan Maiorescu, marcând o distincție

Sursă foto: https://ro.wikipedia.org/wiki/George_Bari%C8%9B

corectă între elementele de conținut și cele de formă, exprimă îndemnul: „În materia limbii deosebire, unitate în forma ei”³¹, idee regăsită și la Seulescu: „să fim cu toții uniți în privința formelor, întemeiate pe criteriul limbii latine, iar în privința materiei să ne împrumutăm unii de la alții cu cuvintele ce vom avea mai românești și mai proprii în ale lor înțelesuri”³².

Deci, în opinia cărturarilor vremii, limba reprezenta un element de constituire a unității naționale, principiu explicit susținut atât de Bariț: „Limba este un nod foarte puternic și un magnet atrăgătoriu”³³, cât și de Seulescu, în opinia căruia: „uniformitatea graiului leagă pe Români între sine național”³⁴.

Presa vremii a acordat o atenție sporită dezbaterilor menite să răspundă la întrebarea: *în ce segment trebuia să se realizeze unificarea limbii*. În unanimitate, articolele accentuau ideea că eforturile trebuiau concentrate asupra tuturor compartimentelor limbii: fonetică, vocabular, gramatică.

Note:

1. Ion Gheție, *Introducere în studiul limbii române literare*, București, Editura Științifică și Pedagogică, 1982, p. 41.
2. Victor V. Grecu, *Limbă și națiune*, Timișoara, Editura Facla, 1988, p. 24.
3. ***, *Scrisoarea unui aprins de iubirea literaturii*, în *Foaia literară*, I, 1838, nr. 1, p. 2.
4. I. Mureșanu, *Nesce reflesiuni fugitive ortografice*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XXV, 1862, nr. 11, p. 87.
5. I.H. Rădulescu, *Korespondincă asupra limbei romanesti. D-lui căminarului C. Negruți*, în *Foaie pentru minte, inimă*

și literatură, II, 1839, nr.19, p.149.

6. *Ibidem*, nr.22, p. 164.

7. Heliade Rădulescu, *Conferință literară în București*, în *Transilvania*, I, 1868, nr. 24, p. 588.

8. *Ibidem*.

9. *Ibidem*, p. 589.

10. Șt. Munteanu, V. Țăra, *Istoria limbii române literare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 116.

11. G. Seulescu, *Observații gramaticale asupra limbii românești*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, II, 1839, nr. 37, p. 289.

12. *Amicul școlii*, I, 1860, broșura 3, pp. 290-291.

13. T. Cipariu, *Correspondență între doi ardeleni*, în *Foaie literară*, I, 1838, nr. 6, p. 45.

14. G. Bariț, *Cătră filologii noștri*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XXI, 1858, nr. 12, p. 53.

15. C. Boerescu, *București, 29 ianuarie, 1855. Domnul meu!*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XVIII, 1855, nr. 6, p. 25.

16. *Idem*, *Domnului G.Bariț*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XVIII, 1855, nr. 20, p. 110.

17. G. Bariț, *Răspunsu domnului C. Boerescu*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XVIII, 1855, nr. 11, p. 54.

18. *Idem*, *Războiul limbilor*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XVIII, 1855, nr. 15, p. 77.

19. *Ibidem*, p. 78.

20. *Ibidem*, nr. 16, p. 83.

21. *Ibidem*, p. 85.

22. I. Gelu, *Limba noastră literară*, în *Transilvania*, XXX, 1899, nr. 3, p. 69.

23. *Ibidem*, p. 70.

24. Dr. Gregoriu Silași, *Să latinizăm ori ba?*, în *Familia*, VII, 1882, nr.4, p.44.

25. T. Cipariu, *Suum quique*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XVIII, 1855, nr. 23, p. 126.

26. G. Bariț, *Cătră filologii noștri. Despre un dictionary etimologic*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XXI, 1858, nr. 2, p. 52.

27. I. R. Sbiera, *În cauza unificării ortografiilor române*, în *Amicul școlii*, VI, 1865, nr. 20, p. 137.

28. Heliade Rădulescu, *Literatură*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, II, 1839, nr. 42, p. 330.

29. C. Boerescu, *Domnul meu!*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XVIII, 1855, nr. 10, p. 45.

30. Heliade Rădulescu, *Literatură*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, II, 1839, nr. 42, p. 330.

31. I. Maiorescu, *Asupra ortografiei române*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, I, 1838, nr. 23, p. 184.

32. S., *Observații gramaticale. Asupra limbii românești*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, II, 1838, nr. 39, p. 311.

33. G. Bariț, *Limba românească*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, VIII, 1845, nr. 2, p. 13.

34. S., *Observații gramaticale. Asupra limbii românești*, în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, II, 1839, nr. 37, p. 289.

Bibliography:

Bariț, G., *To our philologists*, in the review *Paper for Mind, Heart and Literature*, XXI, 1858, nr. 12; *The answer of Mr. Boerescu*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XVIII, 1855, nr. 11; *War of Languages*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XVIII, 1855, nr. 15, nr. 16; *To our philologists. About an etymological dictionary*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XXI, 1858, nr. 2; *Romanian Language*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, VIII, 1845, nr. 2.

Boerescu, C., *Bucharest, January 29, 1855. To My Dear Sir!*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XVIII, 1855, nr. 6; *To Mister G.Bariț*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XVIII, 1855, nr. 20; *My Dear Sir!*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XVIII, 1855, nr. 10.

Cipariu, T., *The correspondence between two Transylvanians*, in *Literary Paper*, I, 1838, nr. 6; *Suum quique*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XVIII, 1855, nr. 23.

Gelu, I., *Our Literary Language*, in *Transilvania*, XXX, 1899, nr. 3.

Gheție, Ion, *Introduction into the Study of Literary Romanian Language*, București, Editura Științifică și Pedagogică, 1982.

Greco, V. Victor, *Language and nation*, Timișoara, Editura Facla, 1988.

Munteanu, Șt., Țăra, V., *The History of Literary Romanian Language*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.

Mureșanu, I., *Quick Reflections on Spelling*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, XXV, 1862, nr. 11.

Rădulescu, I. Heliade, *Correspondence regarding Romanian Language. To Mister C. Negrutti*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, II, 1839, nr.19; nr. 22; *Literature*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, II, 1839, nr. 42; *Literary Conference in Bucharest*, in *Transilvania*, I, 1868, nr. 24.

Sbiera, I., R., *Regarding the Unified Romanian Spelling*, in the review *The School Friend*, VI, 1865, nr. 20.

Seulescu, G., *Observations on Romanian Grammar*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, II, 1839, nr. 37; *Observations on Romanian Grammar*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, II, 1838, nr. 39; *Observations on Romanian Grammar*, in *Paper for Mind, Heart and Literature*, II, 1839, nr. 37.

Silași, Gregoriu, *Should We Latinize or Not?*, in *The Family*, VII, 1882, nr.4.

***, *The Letter of a Literature Fanatic*, in *Literary Paper*, I, 1838, nr. 1.

The School Friend, I, 1860, broșura 3.

